

Pr. 420/17.11.2022
CSN

CENTRUL NAȚIONAL
ANTICORUPȚIE AL
REPUBLICII MOLDOVA

НАЦИОНАЛЬНЫЙ ЦЕНТР
ПО БОРЬБЕ С КОРРУПЦИЕЙ
РЕСПУБЛИКИ МОЛDOVA

MD-2004, mun. Chișinău, bd. Ștefan cel Mare și Sfânt, nr.198
Tel.: (+373) 22-25-72-94

Nr. 06/2/5040 din 28 martie 2023

La nr. 420 din 17 noiembrie 2022

Parlamentul Republicii Moldova

Prin prezenta, Vă remitem atașat raportul de expertiză anticorupție la proiectul de lege privind Serviciul de Informații și Securitate al Republicii Moldova.

Anexă: Raportul de expertiză anticorupție – 10 (zece) file.

Director

Digitally signed by Rusu Iulian
Date: 2023.03.28 10:07:12 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Iulian RUSU

SECRETARIATUL PARLAMENTULUI REPUBLICII MOLDOVA	
D.D.P. Nr.	704
"dl" 03	2023
Ora	

RAPORT DE EXPERTIZĂ ANTICORUPȚIE

Nr. ELO22/8420 din 28.03.2023

la proiectul de lege privind Serviciul de Informații și Securitate al Republicii Moldova

Prezentul raport de expertiză anticorupție a fost întocmit de Centrul Național Anticorupție al Republicii Moldova în baza Legii nr.100/2017 cu privire la actele normative, a Legii nr.1104/2002 cu privire la Centrul Național Anticorupție, a Legii integrității nr.82/2017 și a Metodologiei de efectuare a expertizei anticorupție a proiectelor de acte legislative și normative, aprobată prin Hotărârea Colegiului Centrului nr.6 din 20 octombrie 2017.

I. Analiza riscurilor de corupere a procesului de promovare a proiectului

I.1. Pertinența autorului, categoriei propuse a actului și a procedurii de promovare a proiectului

Autor al proiectului de act normativ este Parlamentul RM, iar autor nemijlocit este Deputați în Parlament, ceea ce corespunde art.73 din Constituția Republicii Moldova și art.47 alin.(3) din Regulamentul Parlamentului, aprobat prin Legea nr.797/1996.

Categoria actului legislativ propus este Lege organică, ceea ce corespunde art.72 din Constituție și art. 6-12 din Legea nr.100/2017 cu privire la actele normative.

I.2. Respectarea rigorilor de transparență în procesul decizional la promovarea proiectului

Conform art.8 al Legii nr.239/2008 privind transparența în procesul decizional "*etapele asigurării transparenței procesului de elaborare a deciziilor sunt:*

- a) informarea publicului referitor la inițierea elaborării deciziei;*
- b) punerea la dispoziția părților interesate a proiectului de decizie și a materialelor aferente acestuia;*
- c) consultarea cetățenilor, asociațiilor constituite în corespundere cu legea, altor părți interesate;*
- d) examinarea recomandărilor cetățenilor, asociațiilor constituite în corespundere cu legea, altor părți interesate în procesul de elaborare a proiectelor de decizii;*
- e) informarea publicului referitor la deciziile adoptate."*

Proiectul supus expertizei anticorupție a fost plasat pe pagina web a Parlamentului la 17 noiembrie 2022, fiind asigurat accesul părților interesate la materialele proiectului, pentru a putea lua cunoștință și a prezenta sau expedia recomandări.

Spre efectuarea expertizei anticorupție, proiectul a fost transmis la 17 noiembrie 2022. Prin urmare, în procesul de promovare a proiectului, au fost respectate rigorile de asigurare a transparenței decizionale prevăzute la art.11 alin.(2²) și art.12 alin.(2) al Legii nr.239/2008 privind transparența în procesul decizional.

I.3. Scopul anunțat și scopul real al proiectului

În nota informativă autorii au menționat că proiectul are drept scop perfecționarea cadrului normativ ce vizează serviciul de *intelligence* național.

Analizând normele elaborate s-a constatat că prin proiect se propune aprobarea legii privind Serviciul de Informații și Securitate (*în continuare – Serviciul*) în redacție nouă, care stabilește cadrul juridic, principiile de activitate, atribuțiile, obligațiile și drepturile Serviciului, precum și alte aspecte referitoare la modul de organizare și funcționare a Serviciului.

Totodată, se constată atribuirea Serviciului unor competențe străine domeniului asigurării securității naționale și statutului unui serviciu de inteligență (asupra acestor aspecte ne vom referi mai detaliat la compartimentul III al prezentului raport de expertiză anticorupție).

I.4. Interesul public și interesele private promovate prin proiect

La general, proiectul promovează interesele Serviciului, care va beneficia de un cadru normativ adecvat atribuțiilor și sarcinilor puse în fața acestei entității publice, ceea ce nu este în detrimentul interesului public general (în sensul prevăzut de Legea integrității nr.82 din 25 mai 2017), în situația în care competența, responsabilitatea și limitele de acțiune a instituției se vor analiza suplimentar, prin reglementarea clară și exhaustivă a acestora. Astfel încât, Serviciul să își realizeze misiunea sa, de protejare a valorilor democratice și promovarea intereselor naționale ale Republicii Moldova, asigurarea securității naționale, asigurarea respectării drepturilor și libertăților cetățenilor și apărarea statului de drept în conformitate cu un cadru normativ adecvat și care să permită un control efectiv din partea comisiilor constituite la nivel parlamentar.

I.5. Justificarea soluțiilor proiectului

I.5.1. Suficiența argumentării din nota informativă.

În conformitate cu art.30 al Legii nr.100/2017 cu privire la actele normative, proiectele de acte normative sunt însoțite de „*nota informativă care cuprinde:*

- a) *denumirea sau numele autorului și, după caz, a participanților la elaborarea proiectului actului normativ;*
- b) *condițiile ce au impus elaborarea proiectului actului normativ și finalitățile urmărite;*
- c) *descrierea gradului de compatibilitate, pentru proiectele care au ca scop armonizarea legislației naționale cu legislația Uniunii Europene;*
- d) *principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi;*
- f) *modul de încorporare a actului în cadrul normativ în vigoare”.*

În nota informativă sunt specificate: denumirea autorului, condițiile care au impus elaborarea proiectului și finalitățile urmărite prin implementarea noilor reglementări, principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi, fundamentarea economico-financiară, modul de încorporare a actului în cadrul normativ în vigoare, avizarea și consultarea publică a proiectului.

Astfel, nota informativă conține parțial compartimentele necesare potrivit anexei nr.1 din Legea nr.

100/2017, fapt ce relevă că informațiile prezentate în nota informativă nu justifică pe deplin promovarea prevederilor proiectului. Î

În șirul autorităților publice din Republica Moldova Serviciul ocupă un loc aparte, având o misiune pe cât de importantă, pe atât de sensibilă – apărarea securității naționale. În acest context, instituția are rolul primordial de furnizor de cunoaștere a informațiilor strategice pentru factorii de decizie, beneficiarii legali și pentru partenerii instituționali din arhitectura sistemului național de securitate, apărare națională și ordine publică.

Într-o societate democrată modernă rolul primordial al serviciilor de *intelligence* constă în:

- apărarea securității naționale,
- prevenirea și a combaterea oricăror amenințări la adresa acesteia,
- protejarea valorilor democratice și intereselor strategice de securitate.

Astfel, având un rol cheie în misiunea de asigurare a securității naționale, Serviciul urmează să-și consolideze performanțele operaționale și analitice, să utilizeze noi instrumente și metode pentru prevenirea, previziunea și contracararea riscurilor și amenințărilor la securitatea națională.

Totodată, pentru realizarea cu succes a misiunii sale și realizarea obiectivelor trasate în fața unui serviciu de inteligență, urmează a fi făcută o delimitare clară între atribuțiile Serviciului și restul instituțiilor de forță, în vederea excluderii riscului suprapunerii/dublării competențelor.

Din prevederile proiectului se deduce că sub auspiciul protecției securității naționale, Serviciul obține niște instrumente pe cât de importante, pe atât de incompatibile cu sarcinile sale de bază, și anume:
1) efectuarea măsurilor speciale de investigații în condițiile Legii nr.59/2012 privind activitatea specială de investigații;
2) efectuarea urmăririi penale.

Atribuirea Serviciului competențe improprie pentru executarea cărora nu dispune de mecanismele necesare, de fapt, compromite scopul și esența proiectului – asigurarea independenței și consolidarea capacităților instituționale ale Serviciului în calitate de serviciu de inteligență al statului.

Or, prin prezentul proiect se propune fortificarea capacităților Serviciului, care urmează să aibă loc inclusiv prin instituirea unui instrument special și distinct – mandatul de securitate. În limitele acestuia, Serviciul urmează să întreprindă acțiunile necesare pentru prevenirea faptelor ce pot prejudicia securitatea statului, anticiparea și contracararea acestora prin măsuri non-penale, adică în afara procesului penal și detașat de prevederile Legii nr.59/2012.

Astfel, conchidem că reglementările proiectului, în varianta actuală, riscă să nu realizeze obiectivele stabilite, însă vor vulnerabiliza Serviciul în fața pericolului de a fi folosit ca instrument de reprimare, ceea ce vine în discordanță cu esența și menirea unui serviciu de inteligență.

Mai detaliat aceste aspecte sunt analizate la compartimentul III al prezentului raport de expertiză.

I.5.2. Argumentarea economică-financiară.

Conform art.30 lit.e) al Legii nr.100/2017 cu privire la actele normative, nota informativă trebuie să conțină „e) fundamentarea economico-financiară”.

În nota informativă autorii au menționat că „Implementarea proiectului vizat se va efectua în limita mijloacelor financiare prevăzute în bugetul de stat pentru Serviciu, urmând a fi incluse cheltuielile

afere, anual, la elaborarea proiectului bugetului de stat”.

II. Analiza generală a factorilor de risc ale proiectului

II.1. Limbajul proiectului

Potrivit art.54 al Legii nr.100/2017 cu privire la actele normative „textul proiectului actului normativ se elaborează [...] cu respectarea următoarelor reguli: [...]

a) se expune într-un limbaj simplu, clar și concis [...]

c) terminologia utilizată este constantă, uniformă și corespunde celei utilizate în alte acte normative, în legislația Uniunii Europene și în alte instrumente internaționale la care Republica Moldova este parte, cu respectarea prevederilor prezentei legi; [...]

e) se interzice folosirea neologismelor dacă există sinonime de largă răspândire, [...]

f) se evită folosirea [...] a cuvintelor și expresiilor [...] care nu sînt utilizate sau cu sens ambiguu;

g) se evită tautologiile juridice;

h) se utilizează, pe cât este posibil, noțiuni monosemantice, [...]”.

În textul proiectului au fost identificate mai multe formulări ambigue care la aplicare vor admite interpretări abuzive. Mai detaliat la acest aspect ne vom referi la compartimentul III din prezentul raport de expertiza anticorupție.

II.2. Coerența legislativă a proiectului

În textul proiectului a fost identificată o concurență a normelor de drept care poate crea deficiențe la aplicare. Mai detaliat la acest aspect ne vom referi la compartimentul III din prezentul raport de expertiza anticorupție.

II.3. Activitatea agenților publici și a entităților publice reglementată în proiect

Prevederile proiectului reglementează activitatea Serviciului de Informații și Securitate al Republicii Moldova.

II.4. Atingeri ale drepturilor omului care pot fi cauzate la aplicarea proiectului

Prevederile proiectului nu pot aduce atingere drepturilor fundamentale ale omului consacrate de Constituția Republicii Moldova, Declarația Universală a Drepturilor Omului și Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

III. Analiza detaliată a factorilor de risc și a riscurilor de corupție ale proiectului

La art.4 pct.2) lit.r) din proiect

„În scopul asigurării securității naționale, depistării, reducerii sau evitării riscurilor și amenințărilor la adresa securității Republicii Moldova, Serviciul: [...] 2) elaborează și realizează, în limitele competenței, un sistem de măsuri orientate spre identificarea, prevenirea și contracararea riscurilor și amenințărilor ce prezintă un pericol deosebit pentru securitatea națională, după cum urmează: [...]

r) influențarea, susținerea și/sau adoptarea deciziilor în scopuri contrare interesului național.”

Obiecții:

În condițiile unui vid normativ, considerăm că întinderea noțiunii de „*interes național*” este percepută diferit de către fiecare individ în parte, ceea ce face dificilă demonstrarea existenței influențelor, susținerii și/sau adoptării deciziilor în scopuri contrare interesului național.

Luând drept exemplu deciziile adoptate de către deputații în Parlamentul Republicii Moldova, specificăm art. 68 alin.(1) din Constituție potrivit căruia: „*În exercitarea mandatului, deputații sunt în serviciul poporului*”, iar art.71 alin.(1) dispune că: „*Deputatul nu poate fi persecutat sau tras la răspundere juridică pentru voturile sau pentru opiniile exprimate în exercitarea mandatului*”.

În pct.21 din Hotărârea nr.8/2012 privind interpretarea articolelor 68 alin.(1), (2) și 69 alin.(2) din Constituție, Curtea Constituțională reține că mandatul parlamentar definește o demnitate publică obținută prin alegerea deputatului de către electorat, în vederea reprezentării acestuia în realizarea competențelor Parlamentului.

Potrivit pct.34 din aceeași hotărâre, în viziunea Curții „[...] *mandatul de parlamentar exprimă relația parlamentarului cu întregul popor, în serviciul căruia este, nu numai cu alegătorii care l-au votat, deși aceștia beneficiază de prezența parlamentarului în virtutea obligației sale de a ține legătura cu alegătorii. Astfel, sintagma „a fi în serviciul poporului” de la articolul 68 alin.(1) din Constituție înseamnă că, din momentul alegerii și până la încetarea mandatului, fiecare deputat devine reprezentantul poporului în integralitatea sa și are drept misiune să servească interesului comun, cel al poporului, și nu doar partidului din care provine. În exercitarea mandatului, parlamentarul se supune numai Constituției, legilor și trebuie să adopte atitudini care, potrivit conștiinței sale, servesc binelui public*”.

În contextul celor expuse supra, sintagma „*interes național*” are sens echivoc și permite interpretări abuzive, acordând posibilitatea interpretării preferate, în dependență de individ, situație și interese (private sau de grup), iar pe de altă parte, demonstrează caracterul confuz al atribuției Serviciului de identificare, prevenire și contracarare a influenței, susținerii și/sau adoptării deciziilor în scopuri contrare interesului național.

În Legea nr.112/2008 pentru aprobarea Concepției securității naționale a Republicii Moldova legiuitorul utilizează termenul „*securitate națională*”, enumerând expres și amenințări la adresa acesteia, iar art.54 alin. (1) lit.c) din Legea nr.100/2017 stabilește că la elaborarea textului proiectului de act normativ „*terminologia utilizată este constantă, uniformă și corespunde celei utilizate în alte acte normative [...]*”.

Într-o altă ordine de idei, potențialele acțiuni orientate spre prevenirea și contracararea susținerii și/sau adoptării cărorva decizii ale entităților publice pot fi calificat drept influență necorespunzătoare ori trafic de influență (art.326 din Codul penal).

Recomandări:

Substituirea textului „interesului național” cu textul „securității naționale”.

Obiecția este valabilă și pentru: art.4 pct.1) lit.b), art.4 pct.2) lit.s), art.9 alin.(2) din proiect.

Factori de risc:

● Atribuții excesive, improprii sau contrare statutului

Riscuri de corupție:

● Încurajarea sau facilitarea actelor de:

entității publice <ul style="list-style-type: none"> ● Formulare ambiguă care admite interpretări abuzive ● Lacună de drept ● Lipsa/ambiguitatea procedurilor administrative ● Atribuții paralele 	<ul style="list-style-type: none"> - abuz de serviciu - trafic de influență - corupere pasivă - conflict de interese și/sau favoritism - îmbogățire ilicită - influențare necorespunzătoare - nerespectare a regimului cadourilor - evaziune fiscală - escrocherie - corupere activă
---	--

- 2 -

La art.4 pct.3) lit.a)–n) din proiect

„În scopul asigurării securității naționale, depistării, reducerii sau evitării riscurilor și amenințărilor la adresa securității Republicii Moldova, Serviciul: [...] 3) realizează activități de prevenire, identificare și constatare a următoarelor categorii de infracțiuni: a) infracțiuni contra păcii și securității omenirii, infracțiuni de război;

b) infracțiuni contra autorităților publice și a securității de stat naționale;

c) infracțiuni cu caracter terorist, [...]

n) alte fapte ce prezintă pericol deosebit pentru securitatea națională, prevăzute la pct.2) al prezentului articol, dacă întrunesc elementele componentelor de infracțiuni, prevăzute de Codul penal al Republicii Moldova;”

Obiecții:

Prevederile proiectului dispun de o tendință vicioasă de transformare a Serviciului într-un organ cu atribuții polițienești/investigative, orientate spre realizarea activității de prevenire, identificare și constatare a infracțiunilor.

Astfel, Serviciul este înzestrat cu un șir de competențe, extrem de generale și discreționare, prin care capătă dreptul de a efectua măsuri speciale de investigații în privința unei liste impunătoare de infracțiuni, în paralel cu organele deja existente. Ori, activitatea de securitate a statului, în fond, este sau, cel puțin, trebuie să fie separată de sarcinile activității speciale de investigație.

Spre exemplu, art.2 din Legea nr.14/1992 privind organizarea și funcționarea Serviciului Român de Informații stabilește că: „Serviciul Român de Informații organizează și execută activități pentru culegerea, verificarea și valorificarea informațiilor necesare cunoașterii, prevenirii și contracarării oricăror acțiuni care constituie, potrivit legii, amenințări la adresa siguranței naționale a României”.

La rândul său, art.10 din legea prenotată prevede că: „În situațiile care constituie amenințări la adresa securității naționale, Serviciul Român de Informații, prin cadre desemnate în acest scop, desfășoară activități specifice culegerii de informații care presupun restrângerea exercitării unor drepturi sau libertăți fundamentale ale omului, efectuate potrivit procedurii prevăzute în Legea nr.51/1991, cu modificările ulterioare, care se aplică în mod corespunzător [...]”.

Majoritatea țărilor europene au dotat organele securității naționale în activitatea lor cu – mandatul de securitate, adică posibilitatea efectuării acțiunilor specifice de culegere a informației doar în baza unei autorizări pe o perioadă mai îndelungată de timp. În esență, acțiunile sunt identice măsurilor speciale de investigații, însă au un scop și o procedură aparte de autorizare, iar în cazul depistării semnelor de infracțiune rezultatele nu pot fi utilizate nemijlocit de către ofițerii de informații și securitate ci urmează a fi transmise organelor de urmărire penală.

Totodată, modificări urmează a fi făcute și în Legea nr.59/2012 privind activitatea specială de investigații, în vederea excluderii Serviciului din rândul subiecților care efectuează activitatea specială de investigații.

În varianta actuală, prevederile proiectului vor face Serviciul mai vulnerabil în fața potențialului risc de a fi folosit ca instrument de represiune, ceea ce vine în discordanță cu esența și menirea unui serviciu de inteligență.

Recomandări:

Excluderea din proiect a prevederilor de la art.4 pct.3).

Redactarea proiectului în vederea instituirii unui nou mecanism în activitatea Serviciului prin introducerea și reglementarea mandatului de securitate, având drept scop prevenirea și înlăturarea amenințărilor orientate contra securității naționale.

Factori de risc:

- Atribuții excesive, improprii sau contrare statutului entității publice
- Atribuții paralele

Riscuri de corupție:

- Încurajarea sau facilitarea actelor de:
  - corupere activă
  - corupere pasivă
  - trafic de influență
  - abuz de serviciu
  - conflict de interese și/sau favoritism
  - îmbogățire ilicită
  - influențare necorespunzătoare
  - nerespectare a regimului cadourilor
  - evaziune fiscală
  - escrocherie

- 3 -

La art.4 pct.22) din proiect

„În scopul asigurării securității naționale, depistării, reducerii sau evitării riscurilor și amenințărilor la adresa securității Republicii Moldova, Serviciul: [...]

22) exercită alte atribuții stabilite de legislația în vigoare și tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte.”

Obiecții:

Potrivit art.54 alin.(1) lit.a) din Legea nr.100/2017, la elaborarea textului proiectului de act normativ: *„conținutul proiectului se expune într-un limbaj simplu, clar și concis, pentru a se exclude orice echivoc [...].”*

Norma examinată dispune de un înalt potențial coruptibil deoarece oferă responsabililor din cadrul Serviciului posibilitatea stabilirii, de sine stătătoare, a unor atribuții discreționare/excesive prin acte departamentale. Însă, atribuțiile entităților publice trebuie să fie prevăzute exhaustiv în lege, în special în legea de bază care reglementează activitatea acesteia.

Recomandări:

Redactarea proiectului prin enumerarea exhaustivă a atribuțiilor Serviciului.

Factori de risc:

- Atribuții excesive, improprii sau contrare statutului entității publice
- Formulare ambiguă care admite interpretări abuzive
- Atribuții extensive de reglementare

Riscuri de corupție:

- Încurajarea sau facilitarea actelor de:
  - corupere pasivă
  - trafic de influență
  - abuz de serviciu
  - conflict de interese și/sau favoritism
  - îmbogățire ilicită

- influențare necorespunzătoare
- nerespectare a regimului cadourilor
- evaziune fiscală
- escrocherie
- corupere activă

- 4 -

La art.5 alin.(1) lit.d) din proiect

„Pentru îndeplinirea atribuțiilor sale în domeniul asigurării securității naționale, Serviciul desfășoară: [...] d) alte activități stabilite de legislație.”

Obiecții:

Ca și în cazul obiecției de mai sus, consemnăm că prin „legislație” se înțelege totalitatea actelor normative ale statului, inclusiv cele departamentale. Acest, fapt riscă să tenteze factorii de decizie din cadrul Serviciului de a reglementa, prin acte normative interne, dreptul de a efectua activități străine scopului și menirii entității prenotate care, sub auspiciul protecției securității naționale, pot avea ca efect încălcarea nejustificată și abuzivă a drepturilor și libertăților omului.

Recomandări:

Redactarea proiectului prin enumerarea exhaustivă a activităților pe care Serviciul are dreptul să le desfășoare în cadrul îndeplinirii atribuțiilor funcționale.

Factori de risc:

- Atribuții excesive, improprii sau contrare statutului entității publice
- Formulare ambiguă care admite interpretări abuzive
- Atribuții extensive de reglementare

Riscuri de corupție:

- Încurajarea sau facilitarea actelor de:
  - corupere activă
  - influențare necorespunzătoare
  - nerespectare a regimului cadourilor
  - evaziune fiscală
  - corupere pasivă
  - trafic de influență
  - abuz de serviciu
  - conflict de interese și/sau favoritism
  - îmbogățire ilicită
  - escrocherie

- 5 -

La art.8 alin.(1) pct.5) din proiect

„Serviciul are dreptul: [...] 5) să efectueze:

a) reținerea făptuitorului care a comis infracțiunile menționate la art.4 pct.3), ridicarea corpurilor delictive, solicitarea informațiilor și documentelor necesare pentru constatarea infracțiunii, citarea persoanelor și obținerea de la ele a declarațiilor, evaluarea pagubei, efectuarea altor acțiuni care nu suferă amânare, cu întocmirea proceselor-verbale în care se vor consemna acțiunile efectuate și circumstanțele constatate. Persoanele reținute, procesele-verbale privind acțiunile procesuale efectuate, împreună cu mijloacele materiale de probă, se predau, în termenul stabilit, în conformitate cu legislația de procedură penală, procurorului;

b) reținerea persoanelor anuntate în căutare națională, interstatală și internațională, precum și reținerea persoanelor care au comis fapte ce țin de tentativa de pătrundere și de pătrunderea pe teritoriul pus sub pază specială al obiectivelor cu regim special și al altor obiective păzite ale Serviciului și predarea acestora în modul stabilit organelor competente.”

Obiecții:

Ca și în cazul măsurilor speciale de investigații, menționăm atribuirea Serviciului a competențelor în domeniul urmăririi penale, extrem de generale și discreționare, prin care instituția capătă dreptul de a desfășura urmărirea penală în privința unei liste impunătoare de infracțiuni, în paralel cu organele de urmărire penală deja existente, indiferent de entitatea în a cărei competență intră infracțiunile.

Astfel, se intenționează acordarea dreptului Serviciului de a porni urmărirea penală și de a efectua acțiuni de urmărire penală în cazul unui număr de infracțiuni din mai multe domenii importante cum sunt: sistemul energetic, piața financiar-bancară, fiscal, vamal, investițional, ramurile principale ale economiei Republicii Moldova și relațiile lor externe, transport, informaționale și de comunicații electronice, în obiective de infrastructură critică, producerea și circulația de bunuri, tehnologii și servicii etc. Desfășurarea urmăririi penale în toate cazurile va fi determinată de invocarea riscurilor și amenințărilor în adresa securității naționale.

La acest capitol, Legea nr.14/1992 privind organizarea și funcționarea Serviciului Român de Informații la art.11 stabilește că: „În cazul în care din verificările și activitățile specifice prevăzute la art. 9 și 10 rezultă date și informații care indică pregătirea sau săvârșirea unei fapte prevăzute de legea penală, acestea sunt transmise organelor de urmărire penală în condițiile prevăzute de art.61 din Codul de procedură penală”.

În ceea ce privește dreptul de a reține persoanele anunțate în căutare națională, interstatală și internațională, luând în considerare că nota informativă nu conține informații pertinente și concludente care să dovedească stringenta necesitate a acestui drept pentru activitatea instituției, suntem de părere că realizarea dreptului în cauză de către Serviciul este nejustificată.

Revenind la rolul și scopul unui serviciu de inteligență în slujba statului, precum și făcând abstracție de la faptul că existența mecanismelor paralele de urmărire penală va încălca echilibrul existent între entitățile publice care dispun de organ de urmărire penală, creând deficiențe majore în activitatea acestora, reiterăm caracterul străin al noilor atribuții ale Serviciului, care îl vor împiedica să se concentreze pe sarcina sa de bază – protecția securității Republicii Moldova.

Suplimentar, specificăm că atribuțiile paralele generează conflicte de competență între entitățile investite cu atribuții paralele sau declinări de competențe de către ambele entități responsabile.

Riscurile de corupție determinate de acest factor sunt în creștere atunci când în temeiul unor norme legislative se admite dublarea competențelor agenților publici din cadrul aceleiași entități sau din entități publice diferite, precum și atunci când pentru una și aceeași decizie sau acțiune sunt responsabili mai mulți agenți/entități publice.

Recomandări:

Excluderea din proiect a pct.5) din art.8 alin.(1).

Factori de risc:

- Atribuții excesive, improprii sau contrare statutului entității publice
- Atribuții paralele

Riscuri de corupție:

- Încurajarea sau facilitarea actelor de:
  - corupere activă
  - corupere pasivă
  - trafic de influență
  - abuz de serviciu
  - îmbogățire ilicită
  - influențare necorespunzătoare
  - nerespectare a regimului cadourilor
  - evaziune fiscală
  - escrocherie
  - conflict de interese și/sau favoritism

La art.8 alin.(2) din proiect

„Nu este admisă utilizarea drepturilor acordate Serviciului pentru îndeplinirea unor atribuții/obligații care nu sunt prevăzute de legislație.”

Obiecții:

Norma ăre sens eronat și poate crea confuzii la aplicarea în practică, deoarece acțiunile nereglementate prin acte normative nu pot fi identificate ca fiind atribuții sau obligații.

Totodată, neadmiterea nu presupune neapărat și survenirea unei sancțiuni pentru încălcare, motiv pentru care prevederea nu-și va realiza scopul.

Recomandări:

Expunerea prevederii în următoarea redacție: „Se interzice utilizarea drepturilor acordate Serviciului pentru îndeplinirea unor acțiuni neprevăzute de legislație”.

Factori de risc:

Riscuri de corupție:

- Încurajarea sau facilitarea actelor de:
  - trafic de influență
  - abuz de serviciu
  - conflict de interese și/sau favoritism
  - influențare necorespunzătoare
  - nerespectare a regimului cadourilor
  - escrocherie

La art.9 din proiect

„(1) Avertismentul oficial adresat unei persoane este o prescripție scrisă prin care se solicită persoanei vizate să respecte Constituția și alte legi ale Republicii Moldova, drepturile și libertățile fundamentale ale omului, să nu comită încălcări ale legii sau fapte ce prezintă pericol pentru securitatea națională, aducând la cunoștință posibilele consecințe legale.

(2) Un avertisment oficial poate fi dat atunci când există suficiente motive, bazate pe informația obținută în activitatea Serviciului, de a indica că persoana poate comite încălcări care ar putea fi dăunătoare intereselor și/sau securității naționale.

(3) Avertismentul oficial se aplică prin decizia directorului Serviciului sau a directorilor adjuncți.

(4) Avertismentul oficial trebuie să fie dat personal, prezentându-1 persoanei avizate contra semnătură. În cazul în care persoana avertizată refuză sau nu poate să semneze pe document, se întocmește un proces-verbal. Persoana avertizată este în drept să obțină copia avertismentului oficial. Avertismentul oficial în privința minorilor se aplică în prezența reprezentantului legal al acestora.

(5) Despre aplicarea avertismentului oficial se anunță Procurorul General.

(6) Procedura aplicării avertismentului oficial se stabilește prin act normativ al Serviciului.”

Obiecții:

În proiect se propune crearea unui mecanism, necesitatea și raționamentul căruia este dificil de înțeles.

În contextul principiului „necunoașterea legii nu absolvă persoana de răspundere”, nu este clar obiectivul propus prin aplicarea avertismentului oficial. Dacă avertismentul oficial este interpretat ca instrument de prevenire anticipată a vulnerabilităților, factorilor de risc și amenințărilor ce pun sau ar putea pune în pericol securitatea Republicii Moldova, (în sensul art.1alin.(2) din proiect), atunci activitatea SIS riscă să fie compromisă în situațiile aplicării acestuia.

Luând în considerare că avertismentul oficial „poate” fi dat atunci când există suficiente motive de a indica că persoana „poate” comite încălcări care ar putea fi dăunătoare intereselor și/sau securității Republicii Moldova, rezultă că SIS va aduce la cunoștința unui potențial infractor faptul deținerii/cunoașterii informațiilor despre eventualele acțiuni pe care acesta intenționează să le comită. În aceste condiții, este persoana vizată va întreprinde toate măsurile pentru a dispărea din vizorul angajaților SIS-ului și a amâna comiterea acțiunilor sale infracționale, ceea ce nu presupune și renunțarea la intenția comiterii acestora.

În altă ordine de idei, există riscul sporit al utilizării avertismentului oficial, de către angajații SIS, ca instrument de intimidare a populației. Pericolul realizării amenințării în cauză crește în situația în care circumstanțele aplicării avertismentului oficial sunt nedefinite în proiect, reglementarea acestora fiind lăsată la latitudinea directorului SIS.

Recomandări:

Excluderea din proiect a prevederilor de la art.9.

Factori de risc:

- Formulare ambiguă care admite interpretări abuzive
- Norme de blanchetă defectuoase

Riscuri de corupție:

- Încurajarea sau facilitarea actelor de:
  - corupere activă
  - corupere pasivă
  - trafic de influență
  - abuz de serviciu
  - conflict de interese și/sau favoritism
  - îmbogățire ilicită
  - influențare necorespunzătoare
  - escrocherie

- 8 -

La art.13 alin.(3) din proiect

„Se interzice de a face publice informațiile ce constituie secret de stat sau alte informații cu accesibilitate limitată, a căror divulgare ar putea prejudicia respectarea drepturilor și reputației altei persoane, protecția securității naționale, cu excepția cazurilor prevăzute de legislație în interesul justiției, ordinii publice, ocrotirii sănătății sau protecția moralei societății.”

Obiecții:

Textul „*protecția moralei societății*” este ambiguu și nu oferă posibilitatea identificării situațiilor/împrejurărilor care ar determina necesitatea publicării de către Serviciu a informațiilor ce constituie secret de stat sau altor informații cu accesibilitate limitată.

Caracterul echivoc al textului „*protecția moralei societății*” va acorda responsabililor de implementare și/sau factorilor de decizie posibilitatea aplicării normei în interpretarea preferată, în dependență de interes.

Recomandări:

Excluderea din proiect a textului „protecția moralei societății”.

Factori de risc:

- Formulare ambiguă care admite interpretări abuzive

Riscuri de corupție:

- Generale

La art.17 alin.(1) lit.a) din proiect

„Candidatul la funcția de director al Serviciului poate fi persoana care cumulativ corespunde următoarelor condiții:

a) deține cetățenia Republicii Moldova și nu deține cetățenia unui alt stat, cu excepția statelor membre ale Uniunii Europene, și este domiciliată pe teritoriul Republicii Moldova;”

Obiecții:

Prevederile proiectului instituie pentru candidatul la funcția de director al Serviciului dreptul de a deține dubla cetățenie, și anume cetățenia statelor membre ale Uniunii Europene. Prin urmare, și cetățenii străini dintr-un stat membru al Uniunii Europene care dețin cetățenia Republicii Moldova automat obțin dreptul de a candida la funcția de director al Serviciului, ceea ce poate compromite interesul de asigurare a securității naționale și, respectiv, va determina apariția pericolului deosebit pentru securitatea statului. Or, conform art.4 alin.(2) lit.e) al Legii securității statului nr.618/1995 *„Pericol deosebit pentru securitatea statului prezintă spionajul, transmiterea informațiilor ce constituie secret de stat altor state, precum și obținerea ori deținerea ilegală a informațiilor ce constituie secret de stat în vederea transmiterii lor unor state străine sau structuri anticonstituționale”*.

Serviciul este *„organul de stat specializat în domeniul asigurării securității naționale”* (art.1 alin.(1) din Legea nr.753/1999), căruia îi revine inclusiv atribuția de *„protecție a secretului de stat, exercitarea controlului privind asigurarea păstrării și prevenirii scurgerii informațiilor ce constituie secret de stat și altor informații importante pentru stat”* (art.7 lit.b) din Legea nr.753/1999).

Un alt moment foarte important din prevederea examinată ține de lipsa clarității în ceea ce privește dreptul candidatului la funcția de director al Serviciului de a deține doar cetățenia unuia sau a mai multor state membre ale Uniunii Europene.

Pericolul pentru securitatea națională rezidă în faptul că normele proiectului, practic, legalizează dreptul cetățenilor altor state cărora li s-a acordat cetățenia Republicii Moldova, în virtutea funcției de director al Serviciului, de a avea acces la toate informațiile atribuite la secretul de stat. Mai mult ca atât, fiind concomitent și cetățean al unui sau mai multor state membre ale Uniunii Europene, va fi irealizabilă identificarea și demonstrarea adevăratelor interese apărute și promovate de acesta în funcția ocupată.

Constituția Republicii Moldova, la art.56 prevede că: *„(1) Devotamentul față de țară este sacru. (2) Cetățenii cărora le sânt încredințate funcții publice, precum și militarii, răspund de îndeplinirea cu credință a obligațiilor ce le revin și, în cazurile prevăzute de lege, depun jurământul cerut de ea”*.

Totodată, conform art.57 alin.(1) din Constituție: *„Apărarea Patriei este un drept și o datorie sfântă a fiecărui cetățean”*.

De asemenea, Convenția europeană asupra cetățeniei din 06 noiembrie 1997, Strasbourg, la art.17 prevede că: *„1. Resortinanții unui stat parte care au o altă cetățenie trebuie să aibă, pe teritoriul acestui stat parte unde domiciliază, aceleași drepturi și obligații ca și ceilalți cetățeni ai acestui stat parte. 2. Dispozițiile prezentului capitol nu aduc atingere: a) regulilor de drept internațional referitoare la protecția diplomatică sau consulară pe care un stat parte o acordă unuia dintre cetățenii săi care posedă în același timp o altă cetățenie; b) aplicării regulilor de drept internațional privat ale fiecărui stat parte în caz de pluralitate de cetățenii”*.

În contextul celor enunțate supra, în vederea asigurării protecției valorilor tradiționale ale poporului și a intereselor autentice ale Republicii Moldova, în raport cu respectarea reglementărilor naționale și internaționale, considerăm oportună stabilirea condiției domicilierei permanente pe teritoriul țării a candidatului, ulterior, directorului Serviciului.

Recomandări:

Substituirea textului „este domiciliată” cu textul „are domiciliul permanent”.

Factori de risc:

- Formulare ambiguă care admite interpretări abuzive
- Lacună de drept
- Derogări neîntemeiate de la exercitarea drepturilor/obligărilor

Riscuri de corupție:

- Încurajarea sau facilitarea actelor de:
  - conflict de interese și/sau favoritism
  - influențare necorespunzătoare
  - abuz de serviciu

- 10 -

La art.17 alin.(3) lit.c) din proiect

„Revocarea din funcție a directorului se face în cazurile: [...] c) constatării necorespunderii cu condițiile de numire în funcție, cu excepția celei prevăzute la alin.(1) lit.e) al prezentului articol;”

Obiecții:

Norma este formulată de o manieră ambiguă, determinând posibilitatea de a o interpreta diferit în diferite situații, inclusiv de a o interpreta în versiunea preferată sau de a deroga de la ea, în dependență de situație și interese.

Prevederea poate fi interpretată sub două aspecte. În primul caz, Parlamentul constată că la numirea în funcția de director al Serviciului, candidatul a tănuit ori a prezentat date incomplete sau eronate, care dacă ar fi fost cunoscute inevitabil ar fi dus la respingerea acestuia de către Parlament.

Deși pare puțin probabilă ipoteza, în cazul dezvoltării acestei idei rezultă că persoana numită în funcția de director nu întrunea condițiile de numire și, prin urmare, n-avea dreptul legal să dețină mandatul funcției. Reiese că toate actele semnate de către acest director sunt lovite de nulitate, iar acțiunile întreprinse de ofițerii de informații și securitate, în baza actelor/indicațiilor directorului, sunt fără temei juridic, adică ilegale. Corespunzător, prin instanța de judecată urmează a fi reparate toate prejudiciile cauzate persoanelor prin aceste acțiuni.

În al doilea caz, directorului i se pot invoca încălcarea condițiilor de numire în funcție pe parcursul mandatului. Făcând o analiză a condițiilor de numire în funcție, conchidem că pentru încălcarea majorității dintre condițiile respective este prevăzut expres revocarea sau suspendarea din funcția de director al Serviciului, cu excepția reputației ireproșabile.

Termenul de „reputației ireproșabilă” nu este definit în prezentul proiect, ceea ce generează riscuri legate interpretarea discreționară și părtinitoare a acestuia, care poate avea în vedere, dar nelimitându-se la:

- lipsa antecedentelor penale/sanctiunilor contravenționale;
- calitățile personale și/sau realizările în plan profesional;
- opinia publică pozitivă sau lipsa informației în mediul on-line despre implicarea persoanei în scandaluri/învinuiri de comitere a cărorva infracțiuni sau legături cu persoane compromise etc.

Respectiv, lipsa reglementării coerente și clare a termenului de "reputație ireproșabilă" acordă proiectului un caracter declarativ și permite interpretarea extensivă a sensului propus, în dependență de interesele responsabililor de implementare, fără a ține seama de alte interese legitime și spiritul legii, executarea căreia urmează să o asigure prin activitatea sa.

Recomandări:

Excluderea din proiect a prevederii.

<p>Factori de risc:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Formulare ambiguă care admite interpretări abuzive ● Atribuții care admit derogări și interpretări abuzive 	<p>Riscuri de corupție:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Încurajarea sau facilitarea actelor de: <ul style="list-style-type: none"> - conflict de interese și/sau favoritism - abuz de serviciu - influențare necorespunzătoare - trafic de influență
--	--

- 11 -

La art.18 lit.f) din proiect
„Directorul Serviciului: [...] f) în conformitate cu structura și în limitele efectivului aprobate, aprobă Statul de personal al aparatului central și a subunităților teritoriale, crează și lichidează subdiviziuni, decide asupra amplasării și redistribuirii subunităților teritoriale;”

Obiecții:
Prevederea este discreționară și abuzivă deoarece vine în contradicție cu norma de la art.15 alin.(3) din proiect potrivit căreia structura Serviciului este aprobată de către Colegiul Serviciului, la propunerea directorului Serviciului. Ori, structura presupune schema organizării tuturor subdiviziunilor unei entități publice.
Prin urmare, decizia creării/lichidării subdiviziunilor Serviciului nu ține de competența directorului acestuia.

Recomandări:
Excluderea din proiect a textului „crează și lichidează subdiviziuni.”.

<p>Factori de risc:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Concurența normelor de drept 	<p>Riscuri de corupție:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Încurajarea sau facilitarea actelor de: <ul style="list-style-type: none"> - abuz de serviciu
---	--

- 12 -

La art.23 alin.(6) din proiect
„La angajare în serviciu și ulterior în fiecare an, ofițerii de informații și securitate sunt obligați să depună declarație cu privire la venituri și proprietate și declarație de interese personale în condițiile prevăzute de Legea privind declararea averii și a intereselor personale.”

Obiecții:
În condițiile art.54 alin.(1) lit.) din Legea nr.100/2017, la elaborarea textului proiectului de act normativ terminologia utilizată este constantă, uniformă și corespunde celei utilizate în alte acte normative. În acest context, urmează a fi utilizată noțiunea de „*declarație de avere și interese personale*”.
Suplimentar, personalul Serviciului este format din ofițeri de informații și securitate și din salariați civili, care activează în bază de contract (art.23 alin.(1) din proiect).
Conform alin.(4) al aceluiași articol în calitate de salariat civil poate fi angajată persoana care întrunește condițiile generale de angajare, are pregătire profesională, calificare și stare de sănătate necesare ocupării funcției și corespunde criteriilor de securitate.
Astfel, necesitatea întrunirii condițiilor generale de angajare, deținerea pregătirii profesionale și a calificării, precum și a stării de sănătate necesare ocupării funcției denotă că la categoria angajaților nu se atribuie personalul tehnic/auxiliar necesar pentru asigurarea activității fizice a Serviciului (tehnicieni, electricieni, persoane de serviciu – care asigură curățenia, etc.). Prin urmare, salariații civili sunt, practic, aceiași

funcționari publici, iar Legea nr.133/2016 privind declararea averii și a intereselor personale la art.3 alin.(1) lit.g) stabilește că subiecți ai declarării averii și a intereselor personale sunt și funcționarii publici, inclusiv cei cu statut special. În aceste condiții, considerăm că salariații civili ai Serviciului, cu excepția personalului auxiliar, urmează să depună declarația de avere și interese personale de rând cu ofițerii de informații și securitate.

Omiterea reglementării exprese în proiect a necesității depunerii declarației de avere și interese personale de către salariații civili, luând în considerare caracterul special al legii, va permite exonerarea acestora de obligația depunerii declarației și imposibilitatea trimiterii la prevederile generale din legislația în domeniu.

Recomandări:

*Redactarea alin.(1) de la art.23 din proiect în vederea delimitării personalului auxiliar de angajații calificați.
Expunerea alin.(6) în următoarea redacție: „La angajare în serviciu și ulterior în fiecare an, angajații sunt obligați să depună declarație de avere și interese personale în condițiile Legii nr.133/2016 privind declararea averii și a intereselor personale”.*

Factori de risc:

- Formulare ambiguă care admite interpretări abuzive
- Lacună de drept

Riscuri de corupție:

- Încurajarea sau facilitarea actelor de:
  - conflict de interese și/sau favoritism
  - îmbogățire ilicită

- 13 -

La art.23 alin.(8) și art.31 alin.(3) din proiect

„(8) Angajații Serviciului sunt obligați să păstreze cu strictețe secretul de stat, alte informații oficiale cu accesibilitate limitată, inclusiv după eliberarea, indiferent de motiv, din Serviciu. Divulgarea datelor și a informațiilor care le-au devenit cunoscute pe parcursul activității în Serviciu, cu excepția cazurilor prevăzute de legislație, este interzisă și se pedepsește conform legii. [...]

(3) Deputații în Parlament, inclusiv care, în baza interpelărilor, primesc informații de la Serviciu, poartă răspundere, în condițiile legii, pentru divulgarea informației atribuite la secret de stat.”

Obiecții:

Articolul 3 lit.d) din Legea nr.100/2017 statuează principiile stabilității și predictibilității normelor juridice. Predictibilitatea normelor și stabilitatea raporturilor juridice sunt componente ale legalității actelor normative. Calitatea normelor juridice depinde și de faptul că ele trebuie să genereze o oarecare stabilitate, autoritățile statului neputând fi inconsecvente față de o anumită realitate socială. Instabilitatea procesului legislativ subminează securitatea raporturilor juridice și pun în pericol cunoașterea și executarea prevederilor legale, în cazul de față, de către angajații Serviciului.

În Hotărârea nr.26 din 23 noiembrie 2010, Curtea Constituțională a reținut că: „Pentru a corespunde celor trei criterii de calitate – accesibilitate, previzibilitate și claritate – norma de drept trebuie să fie formulată cu suficientă precizie, astfel încât să permită persoanei să decidă asupra conduitei sale și să prevadă, în mod rezonabil, în funcție de circumstanțele cauzei, consecințele acestei conduite. În caz contrar, cu toate că legea conține o normă de drept care aparent descrie conduita persoanei în situația dată, persoana poate pretinde că nu-și cunoaște drepturile și obligațiile. Într-o astfel de interpretare, norma ce nu corespunde criteriilor clarității este contrară art.23 din Constituție”.

Lipsa responsabilității clare pentru încălcări este omisiunea sau ambiguitatea reglementării responsabilității pe care trebuie să o poarte entitatea publică sau agenții ei pentru încălcarea prevederilor proiectului. Această carență face ca normele referitoare la responsabilitățile agenților/entităților publice să aibă un caracter declarativ, ducând la imposibilitatea aplicării practice a acestor prevederi și, prin urmare, la responsabilizarea insuficientă a agenților publici pentru respectarea prevederilor legale.

Responsabilitatea angajaților Serviciului/deputaților este determinată prin utilizarea unei norme de trimitere defectuoasă – „conform legii”, fără a specifica cel puțin domeniul legislației la care se face referință. Astfel, lipsa răspunderii clare a angajaților Serviciului poate determina interpretarea favorabilă a prevederilor normative și respectiv, aplicarea sancțiunii necorespunzătoare.

Spre exemplu în art.14 alin.(2) din proiect se stabilește explicit că: „*Persoanele admise, în condițiile legii, la informațiile referitoare la activitatea Serviciului, ce constituie secret de stat sau la alte informații cu accesibilitate limitată, poartă răspundere penală, civilă, contravențională sau disciplinară, pentru divulgarea lor, conform legislației*”.

Recomandări:

Redactarea normelor prin prisma specificării exprese a tipului răspunderii pe care o poartă angajații Serviciului/deputații pentru încălcarea obligației de păstrare cu strictețe a secretului de stat și altor informații oficiale cu accesibilitate limitată.

Factori de risc:

- Norme de trimitere defectuoase
- Lipsa responsabilității clare pentru încălcări

Riscuri de corupție:

- Încurajarea sau facilitarea actelor de:
  - evaziune fiscală
  - corupere activă
  - corupere pasivă
  - escrocherie
  - trafic de influență
  - abuz de serviciu
  - conflict de interese și/sau favoritism
  - îmbogățire ilicită
  - influențare necorespunzătoare
  - nerespectare a regimului cadourilor

La art.27 alin.(2) din proiect

„În interesul asigurării securității naționale, Serviciul, în modul stabilit de legislație, are drept de acces, gratuit, la sistemele informaționale, rețelele de comunicații electronice, la resursele informaționale și bazele de date ale organelor de ocrotire a normelor de drept, autorităților publice, întreprinderilor, instituțiilor și organizațiilor, indiferent de tipul de proprietate.”

Obiecții:

În lipsa mecanismelor menite să prevină aplicarea abuzivă a împuternicirilor acordate ofițerilor de informații și securitate, accesarea necondiționată a informațiilor persoanelor juridice de drept public și privat doar în temeiul „interesului” asigurării securității naționale (nici măcar nu în scopul asigurării securității naționale), riscă să devină un proces arbitrar și necontrolat. Dreptul de acces liber la un volum enorm de informații poate tenta ofițerii de informații și securitate să abuzeze de acesta, iar sub voalul interesului asigurării securității naționale să fie camuflată promovarea unor interese obscure.

Mai mult ca atât, norma nu stabilește expres dreptul de acces la informațiile prenotate doar a ofițerilor informații și securitate, ceea ce permite interpretarea și utilizarea abuzivă a prevederii inclusiv de către salariații civili ai Serviciului.

Trimiterea generală la legislație, în ceea ce privește stabilirea modului de acces la informație este un motiv de îngrijorare în plus cu privire la posibilitatea reprezentanților Serviciului, prin acte normative interne, de a-și crea condiții pentru stabilirea și aplicarea unilaterală a acestui drept, în maniera preferată și abuzivă.

Atribuțiile excesive, improprie sau contrare statutului entității publice pot genera conflicte de interese,

conflicte de competență sau conflicte ale normelor de drept în activitatea entităților înzestrate cu asemenea atribuții. Pericolul coruptibil al acestui factor de risc constă în faptul că entitatea publică care se bucură de atribuții excesive sau contrare statului său deține discreții exagerate, iar cetățenii se văd nevoiți să ofere remunerații ilicite agenților publici pentru a se „proteja” de efectele considerabile pe care aceste discreții le pot avea asupra lor.

Recomandări:

Expunerea prevederii în următoarea redacție: „În scopul asigurării securității naționale, în temeiul mandatului de securitate eliberat în modul stabilit de lege și în limitele competenței funcționale, ofițerii de informații și securitate au drept de acces, gratuit, la sistemele informaționale, rețelele de comunicații electronice, la resursele informaționale și bazele de date ale organelor de ocrotire a normelor de drept, autorităților publice, întreprinderilor, instituțiilor și organizațiilor, indiferent de tipul de proprietate”.

Factori de risc:

- Atribuții excesive, improprii sau contrare statutului entității publice
- Norme de blanchetă defectuoase

Riscuri de corupție:

- Încurajarea sau facilitarea actelor de:
  - corupere activă
  - corupere pasivă
  - trafic de influență
  - abuz de serviciu
  - conflict de interese și/sau favoritism
  - îmbogățire ilicită
  - influențare necorespunzătoare
  - nerespectare a regimului cadourilor
  - evaziune fiscală
  - escrocherie

- 15 -

La art.29 alin.(3) din proiect

„Serviciul poate deține un fond locativ de serviciu, utilizat în condițiile stabilite de legislație.”

Obiecții:

În scopul evitării unor neclarități ce țin de lipsa sau deficiența reglementărilor clare la capitolul condițiilor de utilizare a fondului locativ de serviciu al Serviciului, considerăm oportună înlocuirea trimiterii generale și defectuoase la legislație cu specificarea tipului actelor normative care le conțin (exemplu: hotărârile Guvernului/legile în domeniul locativ).

Recomandări:

Redactarea normei în contextul obiecției formulate supra.

Factori de risc:

- Norme de trimitere defectuoase

Riscuri de corupție:

- Încurajarea sau facilitarea actelor de:
  - corupere activă
  - corupere pasivă
  - trafic de influență
  - abuz de serviciu
  - conflict de interese și/sau favoritism
  - influențare necorespunzătoare
  - nerespectare a regimului cadourilor
  - evaziune fiscală
  - escrocherie

Ca obiecție generală

Obiecții:

În proiect lipsesc procedurile clare de control a implementării prevederilor acestuia, precum și responsabilitatea clară a angajaților Serviciului pentru nerespectarea lor. Adică, acesta este lacunar la capitolul răspunderii pentru încălcarea prevederilor pe care le conține.

Deși articolul 12 alin.(5) din proiect stabilește că: „*Angajații Serviciului vinovați de abuz de putere sau de abuz de serviciu, fie de excesul de putere sau de depășirea atribuțiilor de serviciu poartă răspunderea prevăzută de legislație*”, acestea sunt niște norme generale, nespecificarea expresă a cărora nu scutește angajații Serviciului de răspunderea penală pentru comiterea infracțiunilor contra bunei desfășurări a activității în sfera publică (capitolul XV din Codul penal).

Suplimentar art.23 alin.(2) din proiect dispune că: „*Statutul juridic, modul de îndeplinire a serviciului special prin contract, regimul disciplinar, interdicțiile și răspunderea ofițerului de informații și securitate sunt reglementate prin Legea nr.170/2007 privind statutul ofițerului de informații și securitate*”. Însă, prezentul proiect stabilește atribuțiile, drepturile și obligațiile de bază ale Serviciului, adică ale ofițerilor de informații și securitate, iar art.66 din Legea nr.170/2007 privind statutul ofițerului de informații și securitate nu prevede răspunderea juridică a ofițerului de informații pentru încălcarea normelor Legii privind Serviciul de Informații și Securitate al Republicii Moldova.

Lipsa procedurilor clare de control a implementării prevederilor proiectului, precum și a responsabilității angajaților Serviciului, va duce la imposibilitatea aplicării practice a acestor prevederi și, prin urmare, la responsabilizarea insuficientă a angajaților Serviciului pentru respectarea prevederilor legale.

Recomandări:

Completarea proiectului cu o normă suplimentară în următoarea redacție: „Pentru încălcarea prevederilor prezentei legi, angajații Serviciului poartă răspundere disciplinară, administrativă, materială și penală, în condițiile legii”.

Factori de risc:

- Lacună de drept
- Lipsa responsabilității clare pentru încălcări
- Lipsa/insuficiența mecanismelor de supraveghere și control (ierarhic, intern, public)

Riscuri de corupție:

- Încurajarea sau facilitarea actelor de:
  - corupere activă
  - corupere pasivă
  - trafic de influență
  - abuz de serviciu
  - conflict de interese și/sau favoritism
  - îmbogățire ilicită
  - influențare necorespunzătoare
  - nerespectare a regimului cadourilor
  - evaziune fiscală
  - escrocherie

IV. Concluzia expertizei

Proiectul legii privind Serviciul de Informații și Securitate al Republicii Moldova este promovat de către un grup de deputați în Parlament, în scopul perfecționării cadrului normativ ce vizează serviciul de *intelligence* național. Astfel, proiectul stabilește cadrul juridic, principiile de activitate, atribuțiile, obligațiile și drepturile Serviciului, precum și alte aspecte referitoare la modul de organizare și funcționare a Serviciului.

În cadrul procesului de elaborare au fost respectate prevederile legale cu privire la transparența în procesul decizional și proiectul corespunde normelor de tehnică legislativă.

Prevederile proiectului acordă Serviciului unele competențe improprii, pentru executarea cărora nu dispune de mecanismele necesare, prin ce este compromis scopul și esența proiectului – asigurarea independenței și consolidarea capacităților instituționale ale Serviciului în calitate de serviciu de inteligență al statului.

Proiectul conține factori și riscuri de corupție, iar autorul urmează să revadă conținutul acestuia prin prisma recomandărilor înaintate în raportul de expertiză anticorupție.

28.03.2023

Digitally signed by Gheorghiță Vadim
Date: 2023.03.28 09:40:32 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Expert al Direcției legislație și expertiză anticorupție:

Vadim Gheorghiță , Inspector principal

